

PRIMORSKA • Leto po postavitvi svetlobnih in zvočnih odvračal ugotavljajo, da je manj trkov z divjadjo

Zvok bolje odganja divjad s cest kot svetloba

Mineva dobro leto od postavitve novih odsevnikov na obcestnih količkih ob nekaterih državnih cestah. Namen svetlobnih in zvočnih odvračal je zmanjšanje nevarnosti trkov vozil z divjadjo. Po enem letu od njihove namestitve se je za 30 odstotkov zmanjšalo število trkov s parkljarji na odsekih z zvočnimi odvračali, za 15 odstotkov pa na odsekih z odsevniki.

• **ANA CUKIJATI**

Jelenjad, srnjad in divji prašiči na cestah ogrožajo varnost udeležencev v cestnem prometu, hkrati lahko trki z divjadjo povzročijo veliko gospodarsko škodo, so pa tudi pomemben dejavnik smrtnosti živalskih populacij.

“V Sloveniji je letno registriranih med 5000 in 6400 povoženih pripadnikov velike divjadi, dejansko število pa naj bi bilo še večje,” so razloge za postavitev zvočnih in svetlobnih odvračal na obcestne količke na odsekih državnih cest konec leta 2019 utemeljili na direkciji za infrastrukturo.

Trki z divjadjo so se zmanjšali

Dobro leto po postavitvi odsevnikov na direkciji ugotavljajo, da so se trki z divjadjo v primerjavi s podatki o trkih med letoma 2015 in 2019 na vseh opremljenih odsekih zmanjšali, in sicer za do 30 odstotkov na odsekih z zvočnimi odvračali ter za približno 15 odstotkov na odsekih s svetlobnimi odvračali. Modri odsevniki delujejo po principu lomljenja svetlobe žarometov pravokotno na cesto in

tako ustvarjajo svetlobno ograjo, zvočna odvračala pa oddajajo za divjad moteč visokofrekvenčni zvočni signal.

“Del zmanjšanja povoženih živali gre pripisati tudi zmanjšanemu obsegu prometa v obdobju omejitvenih ukrepov (prepoved gibanja) v zvezi z epidemijo covid-19. Pri analizi učinkovitosti odvračal smo upoštevali tudi ta vpliv v času lanske spomladanske omejitve javnega življenja,” so pojasnili na direkciji. Delne meritve dvoletnega monitoringa so opravili z zbiranjem in analizo podatkov o povoženih parkljarjih v obdobju petih let, izvajata pa ga Visoka šola za varstvo okolja in **Gozdarski inštitut Slovenije**. “V monitoring vključeni podatki izhajajo iz Osrednjega slovenskega lovsko-informacijskega sistema (OSLIS), v katerega se beležijo vsi podatki upravljalcev lovišč o uplenjeni in najdeni poginuli divjadi,” so še odgovorili in dodali, da je bil sistem za namene teh meritv nadgrajen z vključitvijo podatkovnih slojev, ki omogočajo prikaz lokacij trkov na sloju cest.

V pomoč so jim natančne baze podatkov lovcev

Njihovo opazovanje delovanja odvračal temelji na primerjavi podatkov o številu povoženih parkljarjev na z odvračali opremljenih cestnih odsekih v datumsko enakih enoletnih časovnih obdobjih v štirih letih pred in v letu po namestitvi odvračal. “Temelj so torej zelo natančne baze podatkov, ki jih vodijo slovenski lovci. Takšnih podatkovnih baz v drugih državah pravzaprav ne poznajo,” so dodali. Njihova zanesljivost se je v letu 2019 še izboljšala zaradi razvoja mobilne aplikacije za vnos podatkov o povoženih živalih, ki jo je na podlagi sporazuma o sodelovanju z Lovsko zvezo Slovenije naročila direkcija za infrastrukturo.

Ker gre za prvo leto izvajanja monitoringa, so ugotovitve preliminarne. “Značilnih razlik v učinkovitosti zaradi precej manjšega števila odsekov cest, opremljenih z zvočnimi odvračali, nismo ugotovili. Smo pa na teh odsekih vendarle pričakovano ugotovili nekoliko večje relativno zmanjšanje števila povoženih parkljarjev v primerjavi z odseki s svetlobnimi odvračali, ki so bila nameščena na 398 odsekov oziroma 418 kilometrov cest,” so še dejali na direkciji.

Zvok boljši v “boju” z divjadjo na cestah

Svetlobna odvračala so se kot najbolj učinkovita pokazala v tistih delih Slovenije, kjer je največ povožene srnjadi in kjer gre za ravninsko, odprto krajino. “Tam so svetlobna od-

vračala najbolj vidna, hkrati pa gre za območja, kjer je bilo zaradi izstopajoče problematike opremljenih največ cestnih odsekov, zato so rezultati tudi najbolj reprezentativni," so še pojasnili po enoletnih meritvah. Največje zmanjšanje (za 25 odstotkov) trkov v primerjavi s preteklimi leti je bilo v severovzhodni Sloveniji.

Ugotovili so še, da na uspešnost odvratal vplivajo tako lokalne habitatne in krajinske značilnosti v okolici posameznih odsekov ter različne gostote populacij parkljarjev. Na direkciji so še zatrdili, da bodo podrobnejše analize in zaključke oblikovali na podlagi monitoringa po koncu tega leta, v katerem bodo na podlagi podatkov za dve leti upoštevali tudi medleten vpliv vre-

menskih in drugih (denimo prehranskih) razmer. •

Na Primorskem manj opremljenih odsekov

Na območju Primorske se delno oziroma v celoti nahajajo štiri območja, ki jih upravljajo lovci: Primorsko, Triglavsko, Zahodnovisokokraško in Notranjsko. "Med njimi so bile v številu povoženih parkljarjev pred in po namestitvi odvratal ugotovljene velike razlike, pri čemer velja izpostaviti, da je bilo v večini teh območij število opremljenih odsekov bistveno manjše kot v nekaterih drugih delih Slovenije," so pojasnili na direkciji.

Več trkov zaradi več jelenjadi in divjih prašičev

V Zahodnovisokokraškem območju se je število povoženih parkljarjev v enem letu zmanjšalo za 23 odstotkov v primerjavi s preteklim štiriletnim povprečjem, v Notranjskem za 16 odstotkov, v Triglavskem se število vseh povoženih parkljarjev ni pomembno spremenilo, število povožene srnjadi pa se je zmanjšalo za 35 odstotkov. "V Primorskem pa se je povoz celo povečal - po podatkih za vse odseke in vse parkljarje skupaj za 49 odstotkov, kar je predvsem posledica večjega povoza jelenjadi in divjih prašičev kot vrst, katerih številčnost se na tem območju povečuje," menijo na direkciji.

Zvočna odvratala, ki oddajajo za divjad moteč visokofrekvenčni zvočni signal, so se v minulem letu izkazala za bolj učinkovita v "boju" z divjadjo od svetlobnih.

Svetlobni odsevniki so se kot najbolj učinkoviti pokazali v tistih delih Slovenije, kjer je največ povožene srnjadi in kjer gre za ravninsko, odprto krajino.

Srnjad odvrtaajo predvsem modri odsevniki, ki delujejo po principu lomljenja svetlobe žarometov pravokotno na cesto in tako ustvarjajo svetlobno ograjo.